

REFERENCES

1. Byelyen'ka H.V. Formuvannya profesynoyi kompetentnosti suchasnoho vykhovatelya doshkil'noho navchal'noho zakladu: [monohr.] / H.V. Byelyen'ka. – K.: Kyiv. Un-t im. B. Hrinchenka, 2011. – 320 s.
2. Vasylenko N. Sotsial'na kompetentnist': sutnist', struktura, rozvytok [Elektronnyy resurs] / N. Vasylenko // Nova pedahohichna dumka: nauk. zhurn; Rivnen. obl. in-t pislyadyplom. ped. osvity, Rivnen. derzh. humanit. un-t; hol. red. M.A. Vidnichuk. – 2011. – № 2.
3. Harashkyna N. Dyahnostyka professyonal'noy kompetentnosti / N. Harashkyna // Sotsyal'naya pedahohyka. – 2003. – № 4. – S. 82.
4. Elyseev O.P. Praktikum po psykholohyy lychnosti / O.P. Elyseev. – SPb.: Pyter, 2001. – 560 s.
5. Zarubins'ka I.B. Formuvannya sotsial'noyi kompetentnosti studentiv vyshchych navchal'nykh zakladiv (teoretyko-metodychnyy aspekt): monohrafiya / I.B. Zarubins'ka. – K.: KNEU, 2010. – 348 s.
6. Zyl'berman S.V. Formyrovanye moral'noy kompetentnosti studentov v protsesse yzuchenyya psykholohopedahohycheskykh dystsyplin: dyss. .kand. psykol. nauk / S.V. .Zyl'berman. – Krasnoyarsk, 2004. – 206 s.
7. Ysakov M.V. Pokazately u struktura sub'yektnosti: na materyale stanovlenyya professyonal'noy sub'yektnosti u studentov vuzov: dys. kandydata psykol. nauk: 19.00.01 / Maksym Vladymyrovych Ysakov. – M., 2008. – 242 s.
8. Yslamhalyev E.H. Professyonal'naya kompetentnost' pedahoha: sotsyolohycheskyy analiz: dyss. ... kand. sotsyoloh. nauk / E.H. Yslamhalyev. – Ekaterynburh, 2003. – 176 s.
9. Nastol'naya knyha praktycheskoho psykholoha / sost. S.T. Posokhova, S.L. Solov'eva. – M.: AST: KhRANYTEL'; SPb.: Sova, 2008. – 671 s. (S. 314-318).
10. Radul V.V. Stanovlennya sotsial'noyi zrilosti molodoho vchytelya (teoriya i praktyka): avtoref. dys. na zdobuttya nauk. stupenya d-ra ped. nauk / V.V. Radul. – K., 1998. – 36 s.

О.И. КОСАРЕВА. ДИАГНОСТИКА УРОВНЯ РАЗВИТИЯ СОЦИАЛЬНОЙ КОМПЕТЕНТНОСТИ ЯК КОМПЛЕКСНОЙ ХАРАКТЕРИСТИКИ ЛИЧНОСТИ БУДУЩЕГО ПЕДАГОГА

В статье представлены результаты экспериментального исследования особенностей социальной компетентности будущего педагога. Выявлено уровни развития социальной компетентности студентов. Доказано, что диагностика социальной компетентности личности – это сложный и комплексный процесс, обусловленный широтой определения понятия и сложностью его структуры.

Ключевые слова: социальная компетентность, личность, будущий педагог, диагностическое обследование.

O.I. KOSARIEVA. DIAGNOSIS OF DEVELOPMENT OF SOCIAL COMPETENCE AS A COMPLEX PERSONALITY CHARACTERISTICS OF A FUTURE TEACHER

The article presents the results of the pilot study of the features of the social competence of a teacher-to-be. It has been revealed the levels of the students' social competence by using the technique "Determination of level of subjectivity by M. Isakov" and the projective techniques "Symbolic tests". It has been proved that the diagnosis of a personality' social competence is a difficult and complex process, that is due to the breadth of the definition and the complexity of its structure.

Key words: social competence, a personality, a future teacher, diagnostic examination.

Рекомендовано до друку.

Д-р. пед. наук, проф. Н.В. Романишина.

Одержано редакцією 09.06.2017 р.

УДК: 373. 2. 091

Г.В. МАРЧУК

ДОШКІЛЬНИЙ НАВЧАЛЬНИЙ ЗАКЛАД ЯК ЦЕНТР ФОРМУВАННЯ СОЦІАЛЬНОГО ДОСВІДУ СТАРШИХ ДОШКІЛЬНИКІВ

Стаття присвячена аналізу особливостей становлення соціального досвіду дітей старшого дошкільного віку. Накопичення дитиною соціального досвіду є необхідною умовою особистісного розвитку. Формування компонентів соціального досвіду є центральною проблемою педагогічного процесу дошкільного закладу. Розв'язання її, з одного боку, допоможе здійснити системний, цілісний підхід до розвитку дитини, з другого – співвіднести цей розвиток з життям.

Ключові слова: соціалізація, соціальна компетентність, соціальний досвід, дошкільний навчальний заклад.

Сучасний розвиток педагогічної думки в Україні, характеризується пошуком нових підходів до побудови освітньо-виховного процесу. Законом України "Про дошкільну освіту", державними національними програмами "Освіта" та "Діти України" визначено, що особливій ваги набуває єдність виховних вимог до дитини протягом тривалого періоду становлення особистості, починаючи з раннього дитинства. Це потребує формування у дитини сталих тенденцій у поведінці, здатності до самостійного критичного мислення до засвоєння нового знання, соціальної та моральної зрілості. На сучасному етапі розвитку суспільства виникла необхідність виховання активної, самостійної особистості, яка творчо підходить до вирішення життєво важливих завдань.

Суспільство постійно створює еталон особистості, процес розвитку якої спрямований на пізнання соціального світу, норм людських взаємовідносин в ньому. Зміни, що відбуваються в суспільстві, суттєво впливають на процес формування соціального досвіду у дітей дошкільного віку. Від того, які цінності будуть сформовані у дітей сьогодні, від того, наскільки молоде покоління буде готове до нового типу соціальних відносин, залежить розвиток нашого суспільства і в теперішній час, і в майбутньому.

© Г.В. Марчук, 2017

У психолого-педагогічній науці останнього десятиріччя виконано багато робіт, присвячених аналізу проблеми соціалізації дошкільників. В роботах обґрунтовано загальні положення і основи даної проблеми (А. Богуш, Л. Варяниця, Н. Гавриш (2006), С. Козлова (1998); О. Кононко (1998); С. Курінна, І. Печенко (2006), Т. Поніманська (2006).

Науковцями розкрито соціально-педагогічні аспекти соціалізації (Т. Алексєнко, О. Безпалько, М. Галагузова, А. Капська, С. Литвиненко, Л. Мішик); визначено соціальну компетентність особистості на етапі первинної соціалізації (Ю. Богинська, О. Кононко, С. Курінна, І. Рогальська). У низьці досліджень сучасних науковців (Л. Артемова, А. Богуш, Н. Гавриш, О. Кононко, Т. Поніманська, І. Рогальська, Т. Степанова) підкреслюється роль дошкільного навчального закладу як інституту соціалізації, в якому створено умови для особистісного та соціального розвитку дитини, ознайомлення із соціальним довкіллям, засвоєння та відтворення норм поведінки, соціальних зв'язків і соціального досвіду.

Метою статті є розкриття особливостей становлення соціального досвіду старших дошкільників в дошкільному навчальному закладі.

Соціальні аспекти виховання дітей, починаючи з дошкільного віку, набувають особливої ваги в наш час становлення відкритого суспільства. Світова тенденція до посилення динамізму соціальних процесів ставить ряд важливих проблем перед психолого-педагогічною наукою та системою освіти, яка намагається скинути тягар авторитарної педагогіки і втілити гуманістичні ідеали виховання досконалої людини, вільної особистості здатної жити і творчо діяти в умовах змінного соціуму. Виховання, як необхідна умова соціалізації особистості є соціально обумовленим явищем і виконує в суспільстві такі важливі функції як збереження, відтворення та розвиток культури, забезпечення історичного процесу зміни поколінь, формування особистості.

Першим соціальним інститутом, що відповідає за соціальну зрілість дітей дошкільного віку, має бути дошкільний заклад з його виховною, консультативною та просвітницькою функціями. Саме специфіка дитячого садка, як зазначає О. Кононко, сприяє полегшенню процесу входження зростаючої особистості у широкий світ реальних соціальних відносин, прищепленню навичок практичного життя, її індивідуалізації та соціалізації. В дошкільному закладі діти набувають важливого суспільного досвіду, основних знань і вмінь, які необхідні для життя серед людей, залучаються до різних видів діяльності [4].

Сучасний дошкільний навчальний заклад повинен стати місцем, де дитина отримує можливість широкого соціально-практичного самостійного контакту з найбільш значимими та близькими для її розвитку сферами життя. Накопичення дитиною під керівництвом дорослого цінного соціального досвіду – це шлях, який сприяє, по-перше, розкриттю вікового потенціалу дошкільника і, по-друге, успішному входженню в доросле життя. З чого виходить, що віковий потенціал не може бути реалізований при відсутності соціальної зрілості людини на певній сходині її розвитку.

Дошкільний заклад є для дитини важливим соціальним середовищем, основне призначення якого – соціальна адаптація до умов життя в товаристві незнайомих дітей та дорослих. Саме дошкільний заклад має забезпечити фізичне, психічне здоров'я дитини, її різнобічний гармонійний розвиток, набуття життєвого досвіду.

Як зазначає Т. Поніманська, до головних принципів організації освітньо-виховної роботи слід віднести: єдність формування у дітей уявлень про соціальну дійсність як частину оточуючого світу, що відображає діяльність і взаємини людей, та виховання усвідомленого бажання брати участь у житті людей, що їх оточують, емоційність як необхідну умову засвоєння дітьми соціального досвіду; достовірність та педагогічну доцільність у відборі знань про людей; комплексність застосування різних видів діяльності дітей у формуванні активного ставлення до світу людей; використання прикладу дорослого як носія знань, норм, цінностей та ін. [6].

Основними завданнями дошкільного закладу, як одного з перших соціальних інститутів, у формуванні соціального досвіду дітей, на думку О. Кононко, є:

по-перше, розвиток здатності дошкільника сприймати себе в контексті відносин з іншими людьми (вчити співвідносити "Я" з людським оточенням; виховувати вміння виділяти в собі та інших спільне й відмінне; сприяти засвоєнню дитиною статево-рольових стандартів поведінки; виробляти розуміння дошкільником своїх прав і обов'язків; стимулювати його прагнення самовиявитись, самореалізуватись, самоствердитись, виявити соціальну активність; озброїти чуттям оптимальної дистанції в стосунках з різними людьми; вчити визнавати певні межі припустимої поведінки, регулювати соціально неприйнятні її форми; підтримувати бажання дитини бути визнаною іншими, схвалюваною ними; вправляти в умінні здійснювати елементарний критичний самоаналіз).

по-друге, формування потреби в контактах з оточуючими людьми (вчити виявляти інтерес до людей, спостережливість, зацікавленість у стосунках з ними; вчити налагоджувати контакт з людьми, різними за віком, статевою приналежністю, спорідненням; виховувати в дошкільника здатність виявляти ініціативу, прагнення привернути до себе увагу; формувати вміння конструктивно реагувати на запропоновану іншими ініціативу; розвивати чутливість до оцінок себе з боку інших людей).

по-третє, виховання соціальних мотивів спілкування (виробляти в дитини потреби у враженнях, новій інформації та пізнанні особливостей людей; сприяти налагодженню нею активної взаємодії з однолітками, організувати спільну діяльність; виховувати звичку підтримувати однолітка, допомагати йому, визнавати його право на власну позицію).

по-четверте, гармонійне поєднання різних засобів спілкування (вчити дитину застосовувати виразні засоби – посмішку, погляд, міміку, виразні рухи та звуки; стимулювати вияви предметно-дійових, зображувальних засобів – рухів тіла, поз, дій наближення, віддалення, протягування; розвивати соціальне мовлення: збагачувати активний словник дітей словами звернення, вітання, подяки, прохання, вчити вмінню пояснювати, запитувати, висловлювати та відстоювати свою думку тощо; вчити розуміти ефект своїх слів, їхній вплив на оточуючих; вправляти в умінні

варіювати тональність і гучність мовлення залежно від місця перебування; формувати виразну, грамотну, зрозумілу для оточуючих мову).

по-п'яте, збагачення досвіду спілкування (створювати умови для обміну інформацією і спільних дій дошкільників; вправляти їх в умінні взаємодіяти – домовлятися, розподіляти функції, поступатись, допомагати, спокійно розв'язувати конфлікти, виявляти миролюбність, радіти успіхам інших; вчити встановлювати взаєморозуміння – виявляти повагу та самоповагу, відстоювати власну гідність, брати до уваги точку зору партнера, визнавати його право на оригінальність, усвідомлювати сприймання і ставлення до себе з боку партнерів, вміти адекватно реагувати на оцінки інших).

по-шосте, формування соціальних якостей особистості (виховувати в дошкільників самостійність, стійкість, природність, миролюбність у поведінці; уміння сприймати себе й інших такими, якими вони є; уміння позитивно впливати на розвиток інших; відкритість контактам, товариськість, орієнтацію на добро, співпричетність до соціальних подій) [5, 18-19].

Протягом перших семи років дитина оволодіває вмінням керувати собою, вчиться знаходити те, що об'єднує її з іншими людьми. Значення соціального розвитку для особистісного становлення полягає, передусім у формуванні соціальної компетентності гарантує усвідомлення дитиною того, як слід себе поводити, щоб бути гармонійною, співзвучною з іншими, почувати себе в будь-якому товаристві комфортно. Саме в дошкільному віці дитина "приміряє" ролі, засвоює соціальні форми поведінки, апробує дії та засоби, схвалені суспільством і групою, таким чином здійснюється соціальне навчання дитини на основі власного досвіду. На цьому віковому етапі у дитини виникає особлива потреба – в індивідуальному соціальному досвіді.

Соціалізація дитини передбачає набуття нею досвіду співжиття в суспільстві з іншими людьми. Процес формування особистості невід'ємний від соціального середовища, в якому вона живе і діє. З першого дня появи на світ, дитина тісно зв'язана з різними людьми і не може розвиватися як особистість без спілкування і взаємодії з ними. Якість набутого дитиною досвіду багато в чому залежить від того, на чому ґрунтується взаємодія з іншими – на знаннях норм високої моралі, почуттях поваги і глибокої симпатії чи залежності та страху. Отже, соціальна компетентність сучасного дошкільника повинна спиратися на інтерес дітей до світу дорослих, бажання наслідувати те, що варте наслідуванню [2].

Показниками сформованості соціального досвіду, на нашу думку, є взаємодія з дорослими, вміння вести себе в відповідності з правилами поведінки, успішно діяти під керівництвом дорослого або разом з ним, вміння користуватися допомогою дорослого, дякувати за неї; виявлення дитиною симпатії до подібних собі, прагнення реалізувати ідеї і наслідувати прикладу, співчуття і допомога іншим, контроль своїх імпульсів, виконання правил поведінки в групі у відсутність вихователя, знання структури своєї сім'ї, знання про життя в суспільстві. Однак, на наш погляд соціальний досвід дитини формується, в першу чергу, під впливом дорослого та на його прикладі. Адже дорослий є носієм знань соціального досвіду та об'єктом наслідування. Для дошкільника таким дорослим виступає вихователь.

Однак процес входження дитини в соціум був би неповним, якби він обмежувався тільки тим соціальним досвідом, який дитина може отримати від дорослого. Особливе місце в процесі соціалізації кожної дитини займають інші діти. Знаходячись серед однолітків і інших дітей, дитина набуває різноманітних знань про факти, явища, події соціального життя, про людські взаємини. У неї формується уявлення про те, що добре і що погано. Діти постійно взаємодіють, здійснюють вчинки, накопичуючи досвід поведінки в своєму середовищі. Взаємодія з однолітками сприяє фізичному, розумовому, духовному розвитку дитини. Діти вчать дружити і засвоюють способи поведінки, які відповідають дружнім взаєминам (взаємодопомога, підтримка, спілкування, турбота і ін.). Повсякденне життя в дошкільному закладі дає дитині можливість реально і дієво опанувати соціальним досвідом [3].

Аналізуючи дані спостереження за іграми дітей, ми виявили, що старші дошкільники спроможні втілювати наявні у них знання в різні види діяльності. А саме, діти проявляють підвищений інтерес до соціальної дійсності. Це виявляється в тому, що діти беруть участь у різних іграх і є ініціаторами цих ігор, відтворюють поведінку, діяльність дорослих в іграх, відображають явища суспільного життя. Ігри дітей відображають їх інтереси, уявлення, цінності. Однак, варто зазначити, що діти стали менше грати в сюжетно-рольові ігри, натомість відтворюють теми, запозичені з теле- та мультфільмів, у яких виконують ролі незвичних героїв.

Відтак, важливим педагогічним завданням в процесі формування соціального досвіду є створення умов для ігор дітей. Саме у грі дитина передає будову, структуру діяльності дорослого, а ігрова роль дозволяє відображати своє розуміння цієї ролі в житті, виражати в грі своє відношення до ролі як до певної життєвої позиції. В іграх відбувається закріплення оцінок, що формуються, поглиблення знань, виховання особистісних якостей; набуття дитиною досвіду життя серед інших людей – однолітків, дорослих; усвідомлення важливості та необхідності оволодіння нормами і правилами взаємодії та діяльності, а також задоволення прагнення дитини до життя дорослих, до участі в ньому [1].

Тому вихователю необхідно звернути увагу на формування у дітей умінь спільно будувати та розвивати сюжети, розуміти партнерів по грі, узгоджувати свої дії з ними. Для цього, нами було організовано створення предметно-розвивального середовища, з якого дитина черпає інтерес до соціуму, способи гармонійної взаємодії з ним і бажання проявляти себе. Предметно-розвивальне середовище нашого центру формування соціального досвіду дітей включає зони, в яких представлено соціум у всіх проявах: "Культурно-історична спадщина", "Інтелектуальна скарбничка", "Соціальний світ навколо нас", "Провідна діяльність – гра", "Майстерня спілкування", "Творча майстерня". Це простір культури, з якого дитина черпає інтерес до соціального світу, способи гармонійної взаємодії з ним і бажання проявляти себе.

З найперших кроків у соціальний світ, в пізнавальних і продуктивних контактах дітей з ним, найважливішим завданням педагогів є формування ціннісного ставлення вихованців до соціальної дійсності. Тільки система

цінностей, яка формується з дитинства, утворює духовно-моральний стрижень особистості і забезпечує повноцінну соціалізацію, є профілактичним "щепленням" проти жорстокості і агресії, байдужості і егоїзму. Це є умовою для накопичення соціального досвіду старших дошкільників.

Цінності сучасного етапу розвитку освіти визначають і стратегію, і тактику роботи з дітьми, необхідність створення умов для включення механізмів саморозвитку, прояву їх ініціативної активності, коли, перебуваючи в суб'єктній позиції, вони мають можливість творчо освоювати дійсність. При цьому важлива правильна організація освітнього процесу, надання дітям свободи вибору і самовизначення. Роль педагога в організації освітнього процесу полягає у сприянні розвитку індивідуальності кожної дитини, що можливо тільки в умовах особистісно-орієнтованого виховання.

На нашу думку, при створенні основної програми формування соціального досвіду дітей в дошкільному закладі, необхідно реалізувати такі основні завдання:

- 1) формування адекватних уявлень про соціальний світ, про взаємозв'язки в системі "Людина – соціум";
- 2) розвиток емоційно-ціннісного ставлення до соціуму, що визначає способи поведінки з точки зору їх моральної доцільності;
- 3) освоєння системи умінь і навичок, стратегій ціннісної взаємодії з соціальним світом.

Для того, щоб дошкільний навчальний заклад став центром формування соціального досвіду дітей, необхідні зміни, які потрібно починати, на наш погляд, з формування позиції самого педагога, нового погляду на дитину. Дорослі повинні виконувати не тільки професійну роль Вихователя, вони повинні жити спільним життям з дітьми, цікавим для всіх учасників і вирішувати педагогічні завдання. Особлива увага приділяється формуванню у педагогів позиції партнерства, навчання грамотному володінню прийомами співпраці в різні відрізки робочого дня. Наприклад, в безпосередньо організованій освітній діяльності – це стимулювання, мотивація, створення гуманної атмосфери і впевненості в можливостях дитини; у спільній діяльності – підтримка ініціативи, спонукання до спільних дій, включеність вихователя в різну діяльність; в самостійній дитячій діяльності – створення ситуацій, що стимулюють активність, довіру і підтримку ініціативи, надання свободи вибору.

Навколишній світ людей – складний, різноманітний, багато в чому незрозумілий дошкільнику. Зорієнтувати дитину в ньому, систематизувати і поглибити її уявлення – важливі складові діяльності педагога, спрямованої на збагачення соціального досвіду зростаючої особистості. Дітей, що відвідують дошкільний заклад, слід учити розуміти значення виховної діяльності, а від так формувати в них уявлення про те, що вихователі, поряд з батьками – найближчі дорослі, порадики, друзі дітей. Дітей учать прислухатись до порад і настанов педагогів, звертатись до них із запитаннями та по допомогу, не заважати, не засмучувати своїх наставників, бути готовими зробити їм приємність своїми вчинками, виправдати довіру. Діти повинні виявляти готовність до спілкування з вихователем та ініціативу в спільній діяльності з ним, радіти схваленням, цінувати довіру.

Основною лінією дослідження було створення дорослим умов та вибір шляхів формування соціального досвіду дошкільників. Поступово в роботу включили бесіди про дорослих, їх діяльність, взаємини; заняття по ознайомленню дітей з соціальним світом; ігри, логічні завдання. Діти з задоволенням розповідали про своїх батьків, рідних, вихователів, знайомих; про взаємини з ними, ставлення до них. Тому дуже важливо якомога раніше зацікавити дітей явищами соціальної дійсності, сформуванню адекватне ставлення до навколишнього. В ході такої роботи діти засвоювали знання про соціальний світ, які в подальшому реалізувались у грі.

Необхідно зауважити, що основним завданням вихователя має бути формування у дітей дієвої відкритості до світу людей як потреби особистості; виховання соціальних навичок поведінки; розвиток усвідомленого ставлення дитини до себе як вільної самостійної особистості, рівної з іншими людьми та до своїх обов'язків, що визначаються зв'язками з іншими людьми; формування готовності сприймати інформацію і соціальний досвід; виховувати у дітей співпереживання, співрадість, співчуття, бажання робити добрі вчинки, діяти за принципом справедливості.

В організованому педагогічному процесі дошкільного закладу знання дітей уточнюються і розширюються. Поступово у них складаються правильні уявлення про суспільне життя людей, про їх відносини між собою. Знання викликають переживання, поглиблюють почуття, сприяють формуванню взаємовідносин з дорослими. Тому дуже важливо вміти правильно відбирати пізнавальний матеріал.

Таким чином, модель дошкільного навчального закладу, як центру формування соціального досвіду вихованця, являє собою соціокультурний простір, організований освітній процес розвитку кожної дитини і сприяє гармонійній побудові дітьми ціннісних відносин з соціальним світом.

ЛІТЕРАТУРА

1. Богуш А.М. Методика ознайомлення дітей з довкіллям у дошкільному навчальному закладі: підручник для ВНЗ / А.М. Богуш, Н.В. Гавриш. – К., 2008. – 408 с.
2. Діти і соціум: Особливості соціалізації дітей дошкільного та молодшого шкільного віку: монографія / А.М. Богуш, Л.О. Варяниця, Н.В. Гавриш [та ін.]; наук. ред. А.М. Богуш; за заг. ред. Н.В. Гавриш. – Луганськ, 2006. – 368 с.
3. Козлова С.А. Теория и методика ознакомления дошкольников с социальной действительностью / С.А. Козлова. – М., 1998. – 245 с.
4. Кононко О.Л. Виховуємо соціально компетентного дошкільника: навч.-метод. посіб. до Базової прог. розв. дитини дошк. віку "Я у Світі" / О.Л. Кононко. – К., 2009. – 208 с.
5. Кононко О.Л. Соціально-емоційний розвиток особистості (в дошкільному дитинстві): навч. посіб. для вищ. навч. закладів / О.Л. Кононко. – К., 1998. – 255 с.
6. Поніманська Т.І. Теоретико-методичні засади гуманістичного виховання дітей дошкільного віку: монографія / Т.І. Поніманська. – Рівне: РДГУ, 2006. – 364 с.

REFERENCES

1. Bohush A.M. Metodyka oznayomlennya ditey z dovkillyam u doshkil'nomu navchal'nomu zakladi: pidruchnyk dlya VNZ / A.M. Bohush, N.V. Havrysh. – K., 2008. – 408 s.
2. Dity i sotsium: Osoblyvosti sotsializatsiyi ditey doshkil'noho ta molodshoho shkil'noho viku: monohrafiya / A.M. Bohush, L.O. Varyanytsya, N.V. Havrysh [ta in].; nauk. red. A.M. Bohush; za zah. red. N.V. Havrysh. – Luhans'k, 2006. – 368 s.
3. Kozlova S.A. Teoryya y metodyka oznakomlenyya doshkol'nykov s sotsyal'noy deystvytel'nost'yu / S.A. Kozlova. – M., 1998. – 245 s.
4. Kononko O.L. Vykhovuyemo sotsial'no kompetentnoho doshkil'nyka: navch.-metod. posib. do Bazovoyi prohr. rozv. dytyny doshk. viku "Ya u Sviti" / O.L. Kononko. – K., 2009. – 208 s.
5. Kononko O.L. Sotsial'no-emotsiynny rozvytok osobystosti (v doshkil'nomu dytynstvi): navch. posib. dlya vyshch. navch. zakladiv / O.L. Kononko. – K., 1998. – 255 s.
6. Ponimans'ka T.I. Teoretyko-metodychni zasady humanistychnoho vykhovannya ditey doshkil'noho viku: Monohrafiya / T.I. Ponimans'ka. – Rivne: RDHU, 2006. – 364 s.

Г.В. МАРЧУК. ДОШКОЛЬНОЕ ОБРАЗОВАТЕЛЬНОЕ УЧРЕЖДЕНИЕ КАК ЦЕНТР ФОРМИРОВАНИЯ СОЦИАЛЬНОГО ОПЫТА СТАРШИХ ДОШКОЛЬНИКОВ

Статья посвящена анализу особенностей становления социального опыта детей старшего дошкольного возраста. Накопление ребенком социального опыта является необходимым условием личностного развития. Формирование компонентов социального опыта является центральной проблемой педагогического процесса дошкольного учреждения. Решение ее, с одной стороны, поможет осуществить системный, целостный подход к развитию ребенка, а с другой – соотносить это развитие с жизнью.

Ключевые слова: социализация, социальная компетентность, социальный опыт, дошкольное образовательное учреждение.

G.V. MARCHUK. PRESCHOOL EDUCATIONAL INSTITUTION AS A CENTER OF FORMATION OF SOCIAL EXPERIENCE OF SENIOR PRESCHOOL CHILDREN

The article deals with analysis of the peculiarities of the social experience incipience by children of the upper preschool age. Child's accumulation of the social experience is an important condition of personal development. Formation of the components of social experience is a key problem of pedagogical process in the preschool educational establishments. Solving it, on the one hand, to help implement a systematic, holistic approach to child development, on the other – to relate this development with life.

Key words: socialization, social competence, social experience, preschool.

Рекомендовано до друку.
Д-р. пед. наук, проф. Г.П. Коваль.
Одержано редакцією 26.05.2017 р.

УДК: 378. 064. 325.

Р.Г. НАЙДА

ПЕДАГОГІЧНЕ ПРОЕКТУВАННЯ СТАНОВЛЕННЯ САМООЦІНКИ ДОШКІЛЬНИКА В УМОВАХ ОСВІТНЬОГО СЕРЕДОВИЩА ДОШКІЛЬНОГО ЗАКЛАДУ

Розглядаються особливості становлення самооцінки дошкільника в освітньому середовищі дошкільного закладу, розкрито особливості проекту діяльності вихованців щодо формування самооцінки; охарактеризовано етапи педагогічного проектування становлення самооцінки дошкільника; розкрито ефективність застосування педагогічного проектування у роботі з дітьми із заниженою самооцінкою.

Ключові слова: самооцінка, педагогічне проектування, освітнє середовище, рівні самооцінки, етапи педагогічного проектування.

Необхідною умовою розвитку суспільства залишається вимога до цілісного формування особистості. Цілісність включає дворівневу модель ідентифікації "Я" з оточуючим світом. Перший рівень забезпечує задоволення потреб матеріального світу, другий рівень включає духовно-моральне удосконалення. Складовими цього рівня є базові якості людини, зокрема, відповідальність, креативність, самостійність, ініціативність, самосвідомість, самооцінка. Зріла особистість спроможна проявити себе, своє "я", і, таким чином, забезпечити реалізацію особистісних механізмів регуляції життєдіяльності. Тому для задоволення вимог соціуму освітні спільноти намагаються реалізувати сучасні соціокультурні запити.

Найпершим освітнім середовищем, що зумовлює розвиток особистості є дошкільна освіта, метою якої є забезпечення гармонійного розвитку дитини. В ході формування механізмів адаптації до руху суспільства, довкілля створює сприятливі умови для формування особистісної зрілості дитини та її базових якостей. В майбутньому це забезпечить збалансованість пріоритетів в моральному розвитку дорослого.

Розв'язання вказаних проблем є можливим за умов сформованої особистісно-оцінної компетенції. Проблема розвитку самооцінки розглядається у дослідженнях Л. Божовича, І. Кона, М. Лісіної, А. Липкіної, Е. Еріксона. Слід відзначити роботи О. Белобрикіної, В. Горбачової, А. Захарової, В. Мухіної, Л. Уманець, які займалися вивченням закономірностей формування самооцінки в дитячому віці з психологічної точки зору.

У дослідженнях вітчизняних педагогів робиться аналіз процесу формування особистості через розкриття механізмів формування базових якостей. Самооцінка розглядається у вигляді повідомлення індивідом моральних